

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 25

Fredag den 26. Oktober 1945

4. AARGANG

FRANKRIGS VALG

Denne Artikel af Læge Brynjulf Strandberg er skrevet, før det franske Valg fandt Sted, men giver en Oversigt over Valgets forskellige Problemer og har derfor lige stor Aktualitet i Dag.

Den nuværende franske Regering er en provisorisk Regering, sammensat dels af Modstandsbevægelsens Folk, dels af ukompromitterede Politikere, med det Formaal hurtigst muligt at bringe Orden i den franske Forvaltning, skabe Mulighed for hurtig Omstilling fra Krigs- til Fredsproduktion, genoprette Frankrigs Stilling som Stormagt og tage sig af Udrejsningen. Regeringens Sammensætning adskiller sig paa væsentlige Punkter fra tidligere kendte Regeringssammensætninger.

Præsidenten er tillige Ministerchef. Senat og Deputeretkammeret er afløst af en provisorisk raadgivende Forsamling, der er sammensat af 248 Medlemmer, hvoraf de 176 Pladser er optaget af Modstandsbevægelsens Repræsentanter fra Frankrig og Kolonierne. 60 Pladser optages af »de gamle« Politikere, d. v. s. de ikke kompromitterede Medlemmer af Senat og Deputeretkammer, de samme 60 der sagde klart Nej til at overgive Petain Retten til suverænt at ændre Frankrigs Forfatning. (Resten af de tidligere Senats- og Deputeretkammermedlemmer, d. v. s. 188, som handlede imod »Grundloven«, er blevet udelukket af fransk Politik, og mod de fleste er der rejst Tiltale, trods det de hævder at have handlet under Tvang, en Paastand der tilsyneladende ikke hjælper dem noget videre, da Tvungen ikke har været kraftigere, end at de 60, der svarede Nej, stadig lever i bedste Velgaaende).

De 12 sidste Pladser i den provisoriske raadgivende Forsamling er besat med Folk fra Imperiet.

Denne Regering mener nu at have løst sine Opgaver saa vidt, at den har udskrevet til generelt Valg den 21. Oktober.

Hvilke Spørgsmaal vil Franskmandene da blive stillet overfor ved dette Valg?

Først to direkte Spørgsmaal, som der skal svares ja eller nej til. Det første er: Om Tokammersystemet, med saavel Senat som Deputeretkammer, skal afløses af et Eetkammersystem eller ej.

Dernæst: Om den nyvalgte Regering skal udarbejde en ny Forfatning, eller den fra 1875 stadig skal være gældende.

Overalt propaganderer den nuværende Regering, de Gaulle, for sit Ja-Ja-Program. Han ønsker saavel Eetkammersystem som ny Forfatning. I Biograferne vises Shortfilm, der klart anskueliggør Fordelene ved et Eetkammersystem, først og fremmest slaas der paa Tromme for

den Hurtighed man vil opnaa ved Vedtagelsen af Love etc., og i indskudte Billeder vises, hvorledes Hurtighed og Enighed er nødvendigt, hvis Frankrig skal genopstaa som Stormagt baade aandeligt og materielt.

De Gaulles oui-oui-Program maa imidlertid ikke tages som Udtryk for hele den franske Modstandsbevægelses Opfattelse, der findes udprægede Modsætningsforhold mellem mange af de forskellige Bevægelser, og de har Raad til at være uenige, fordi de stort set er ene om Magten dernede. Enige med de Gaulle i det forfatningsmæssige Spørgsmaal er S. F. I. O., »det socialistiske Parti, og M.R.P., »mouvement republicain populaires«. Om de fleste andre Spørgsmaal er M.R.P. og S.F.I.O. imidlertid uenige. I samme Spørgsmaal er Kommunisterne i Opposition til de Gaulle, idet de ønsker et oui-non Svar paa Forfatningsspørgsmålene, men saa er Kommunisterne til Gengæld enige med S.F.I.O. i Løsningen af de fleste større inden- og udenrigspolitiske Spørgsmaal.

En detailleret Gennemgang af hvert enkelt Partis tagen Stilling til de forfatningsmæssige Spørgsmaal vil imidlertid falde udenfor denne Artikels Rammer.

Ser man dernæst paa, hvilke politiske Partier der stiller op til Valget, vil man undre sig over den Syndflod af Partier, der er anmeldt — set med danske Øjne. Der er i Dag anmeldt ikke mindre end 20 Partier, og det er muligt, at endnu flere opstiller. Grunden til dette maa ses deri, at ikke blot har fransk Politik altid været præget af Mangesidighed, men Modstandsbevægelsen har valgt en særlig Valgteknik for at blive saa rigeligt repræsenteret som muligt. Modstandsfolk, som tidligere var Partipolitikere, har ladet sig opstille sammen med og i Tilslutning til deres gamle politiske Partier, for saa vidt disse endnu eksisterer, idet man paa den Maade mente bedst at kunne faa Modstandsbevægelsens Ideer ført frem, og samtidig fik man Haand i Hanke med, hvad der foregik i de gamle Partier. Paa samme Tid har man aabnet for Tilgang til de forskellige Modstandsorganisationer, paa en saadan Maade, at der optages nye Folk inden for Bevægelsen, blot de ikke er nationalt ukompromitterede. I disse Bevægelser bliver altsaa en Del udmærkede Mennesker tilbage, som under Besættelsen har forstaaet at gøre sig gældende paa forskellig Vis, men som ikke før ak-

tivt har deltaget i Politik. For at faa disse Mennesker ind i den aktive Politik, opstiller de fleste større Sammenslutninger af Modstandsgrupper sig som politiske Partier. Som Kandidater opstilles de tidligere politiske passive, men gamle aktive Modstandsfolk, og Vælgerne har de i den stadige Tilgang af nye Folk, som melder sig ind i Organisationerne. Man opnaar paa denne Maade ganske vist at udvande Modstandsbevægelsen som saadan, hvad der ogsaa er Meningen, men samtidig salter man Deputeretkammeret med Modstandsfolk, der nu kommer baade fra de gamle politiske Partier, som fortrinsvis opstiller Modstandsfolk, og fra de oprindelige Sammenslutninger af Modstandsgrupper.

Af de gamle højre (»L'action française« o. lign.) Partier findes saa godt som intet tilbage. En Sammenslutning af de mest reaktionære Kræfter har man i: »Conservateurs«.

Af andre Højrepartier findes for nuværende:

»Indép. de droite« og »republicaine indép.«, som er smaa Partier, men noget mere venstreorienteret end conservateurs.

Det største højrerettede Parti er for Øjeblikket »Fédération republicaine U.R. D.«, som repræsenterer den mere moderate Side af Konservatismen, og som ikke stiller sig helt fremmed overfor delvis social Forsorg. Deres Svar paa Forfatningsspørgsmaalet er non-non, og de er imod Nationaliseringen af Sverindustrien, Banker o. lign. Af Centrumpartierne er det største utvivlsomt Radikal-Socialisternes, som er det største social-liberale Parti Frankrig har.

Under Besættelsen blev hele Partiets Struktur lagt om. Daarlige og passivt indstillede Ledere blev udskiftet med positivt indstillede Modstandsfolk. Af selve Partiledelsen sidder mange i den nuværende Regering, baade paa Ministerposter og som Medlemmer af den provisoriske raadgivende Forsamling. En Omskrivning af det her til Lands kendte slogan »Folkets Vilje, Landets Lov« gælder som Motto for dette Parti, hvis øvrige Program dog ligger noget til højre for de egentlige Venstrepartier. Partiet kan sympatisere med og delvis støtte det private Initiativ inden for Handel og Industri, men sætter en nærmere bestemt Grænse for samme Initiativs Blomstren, idet de ikke kan akceptere Monopol og Trustdannelse, hvadenten dette organiseres af private Personer eller af Staten.

Af andre væsentlige Punkter paa Parti-programmet kan nævnes fuldstændig Adskillelse mellem Stat og Kirke. Højere Løn for Arbejderne og økonomisk Meddelagtighed for Arbejderne i Virksomhedens Overskud. Et andet stort Centrumparti er M.R.P., et liberalt Parti, der er dannet i 1944 ved Sammenslutning af

(fortsættes Side 14)

Nærgaaende Valginterviews V:

Har Kommunisterne forandret sig?

Chefredaktør af »Land og Folk«, Børge Houmann alias Nielsen, Medlem af Danmarks Frihedsraad er af Kommunisterne opstillet i Køge, i Hørups gamle Kreds.

Den, der i disse Valgkampens Dage hører Børge Houmann fra en Talerstol, faar et ganske andet Indtryk af ham, end det man i illegale Kredse havde af den berømte Nielsen. Naar Houmann holder Valgtale, er det med en bedsk Indignation og med en Voldsomhed i Angreb og Krav, der staar i forbløffende Modsætning til Niensens Optræden, der havde sin Styrke og sin Charme i hans Ro, i hans faa, men velgennemtænkte Bemærkninger, der var Udtryk for en usædvanlig Respekt for de øvrige Tilstedeværendes Meninger. Kun sjældent lynede hans Lidenskab som et Sværd gennem Luften. Var det virkelig en Kommunist, denne distingverede Herre, der lignede en Kontorchef i et Ministerium, og som talte saa dæmpet og velovervejet? Niensens borgerlige Medarbejdere var først forvirrede, lidt senere blev de trygge, og det endte med, at de nærrede en ubetinget Tillid til ham, som forblev urokket.

Jamen er Nielsen-Houmann da en Dr. Jekyll-Mr. Hyde, der i Nattens Mulm forvandles fra en pæn, klog Mand med Sans for Humor til en af disse rabiate Socialister, der faar Borgerskabet til at snappe efter Vejret? Nej, han er ikke, men han er et Menneske, der har mange Streng paa sin Bue, og han kan spille sine Melodier baade i Moll og Dur, uden at Grundakkorderne bliver falske. Der er næppe Tvivl om, at den voldsomme Houmann i Dag gavner sit Parti ligesaa meget, som den stilfærdige Nielsen gjorde under Besættelsen.

Børge Houmann var en af Talerne ved Frit Danmarks sekskantede Valgmøde i K.B.-Hallén.

— Men jeg synes ikke, De ved den Lejlighed røbede Tro paa, at Modstandskampens Folk, der nu gaar ind i Politik, i Fremtiden skulde kunne arbejde sammen paa tværs af Partierne?

— Jeg sagde, at det var usikkert. De kan da ikke forlange, jeg skal tro paa, at f. Eks. Landsretssagfører Federspiel, der talte som Venstres Kandidat, skulde faa Betydning for et saadant frihedspræget Arbejde! Den Mand var jo i eet og alt enig med sit Parti, og det betyder, at han er reaktionær. Jeg er skuffet over, at Per Federspiel, der var en god Mand i Frihedskampen, valgte *det* Parti. Hvad mærkede vi vel til Venstre i Besættelsesaarene?

Redaktør Børge Houmann.

— Deres Tillid til Socialdemokraternes Vilje til Samarbejde var heller ikke aabenbar?

— Nej, jeg tror ærligt og redeligt, at det er sløjt med dette Partis Vilje til at lade sig præge af de nye Folk. Det voldte et skrækkeligt Mas at faa Busch-Jensen accepteret som Folketingskandidat, og hvordan er det ikke gaaet i min egen Kreds, Køgekredsen, hvor Husfeldt skulde have været min Modkandidat? Ikke Tale om, at man vilde acceptere ham, i Stedet opstiller man atter Maskinarbejder Poulsen, om hvem en fremtrædende socialdemokratisk Politiker engang har sagt, at det var en Fejltagelse, den Mand nogensinde var sluppet ind i Folketinget. Det var den samme Poulsen, der i Efter-

aaret 44 holdt et Foredrag for Fængselsfunktionærerne i Vridsløse, hvor han svinede Frihedsbevægelsen til.

— Tror De ikke, Modstandsbevægelsens Folk i Rigsdagen vil kunne finde hinanden i et tværpolitisk Arbejde, f. Eks. for Gennemførelsen af visse sociale Forbedringer?

Houmann trækker paa Skuldren: — Modstandsbevægelsen har ikke noget fælles socialt og økonomisk Efterkrigsprogram; i Raadet var det Frode Jakobsen, der i sin Tid fik forhindret dette. Derfor er det svært at sige, *hvad* vi skal samarbejde om. Vi kan maaske finde sammen i en bred fremskridtsvenlig Politik — og jeg vilde antage, at der er enkelte sociale Spørgsmaal, Modstandsfolkene vil kunne

holde sammen om, f. Eks. at give de Gamle mere at leve af, deres Kaar er uanstændigt ringe. I dette Tillælde tror jeg, en Afstemning paatværs af Partierne var tænkelig. Man kunde ogsaa forestille sig, at Frihedskampens Folk holdt sammen om Ungdommens Valgret — men hvis de stemte efter deres eget Hjerte, vilde Partiet saa lade dem opstille næste Gang? Jeg har mine Tvivl.

— Men naar De er saa tvivlende indstillet overfor et tværpolitisk Arbejde, hvorfor sidder De da i Hovedledelsen af »Frit Danmark«s tværpolitiske Organisation?

— Fordi jeg tror paa dens Opgave efter de Linier, der er afstukket i Fogs Artikel i sidste Nummer af Bladet. Frit Danmark — en Folkebevægelse. Jeg er overbevist om, at man kan samle Folk om konkrete Opgaver og derved lokalt — og maaske ogsaa paa Rigsdagen — berede Jordbunden for deres Gennemførelse. Paa den Maade kan Demokratiets Guld udmøntes i gangbar Mønt, for at benytte et Fogs Udtryk.

— Federspiel sagde paa Mødet i K.B.-Hallen, at Arbejdet under Besættelsen havde lært os at respektere vore kommunistiske Kammerater og afsløret for os, at I ogsaa er Mennesker — men har disse Aar lært jer noget om os?

— I høj Grad. Det viste sig, at I var langt mere differentierede, end vi regnede med. I var ikke een sammenhængende Klat, der var baade gode og mindre gode iblandt. Vi vidste godt, at det maatte være saadan, men vi fik aldrig Lejlighed til at erfare det, Modsætningsforholdet mellem jer og os var spændt saa højt og saa haardt, at ingen af Parterne havde Raad til at opræde nuanceret, stod vi overfor hinanden, var vi straks en garde.

— Mærker I Fordelene ved, at Forholdet er afspændt?

— Om vi gør! Det er temmelig fantastisk, hvad vi oplever ved vore Vælgermøder, Tilstrømningen er enorm, tre, fire Gange saa stor som til de andre Partiers. Erfaringsmæssigt kan man ikke skønne, at et Parti faar stor Fremgang, fordi dets Vælgermøder er flittigt besøgte, men vi mener dog at turde optage det som et godt Varsel.

— Hvilken Slags Mennesker er det, der kommer til jeres Møder?

— Det er mest ældre Folk, ikke nogle der møder op for at rive Vittigheder af sig, nej, de sidder bomstille og formelig slubrer Oplysning i sig. Jeg tror, de ældre er ivrige efter at lære det nye at kende, fordi Aarene har lært dem, at det gamle var i hvert Fald skidt. Naar de unge er i mindre Tal ved Vælgermøderne, er det utvivlsomt, for de under Besættelsesaarene har været haardst belastet og nu trænger til Adspredelse af en anden Art. De vil hellere ud at danse, end de vil til Vælgermøder — og kan nogen bebrejde dem det!

— I gamle Dage, ja endog under Besættelsen talte I hyppigt om *Proletariatets Diktatur* — det Udtryk anvender I aldrig mere. Hvorfor ikke?

— For det første synes jeg nu ikke, det kommunistiske Parti i Danmark ret hyppigt har talt om Proletariatets Diktatur, for det andet bliver dette Udtryk misbrugt i Kampen imod os — hørte De ikke, at f. Eks. Frode Jakobsen forleden talte om »Leg med Diktaturet«. I den Marx' og Engel'ske Terminologi var Proletariat ikke Betegnelsen for mislibige Personer, men betød slet og ret *Arbejderne* og med Diktatur mentes, at det var de mange, der skulde bestemme — men jeg skal villigt indrømme, at Ordet har faaet en uheldig Klang. For at illustrere, hvad vi mener med Diktatur, kan jeg sige, at vi for Øjeblikket lever under et finanskapitalistisk Diktatur, hvor det udelukkende er Finanskapitalens Vilje, der sker Fyldest: da Konverteringen i Slutningen af 30'erne var besluttet i Regeringen, blev den væltet af Bankerne. Da Dyrtdsoverenskomsten blev vedtaget i Vinteren 39, for at hindre, at Arbejderne kom til at lide under Varefordyrelserne, blev den samme Overenskomst ophævet i 40, fordi den ikke passede Kapitalen. Man maa ikke overse den Kendsgerning, at naar Arbejderne strejker, saa er det ofte for at sætte de lovlige Overenskomster i Gang, som de andre har sat ud af Kraft.

— Men den diktatoriske Magt, Finanskapitalen, har dog maattet finde sig i stadige Indgreb, der hæmmede deres Udfoldelse?

— Synes De det? Hvad for Eksempel?

— De svære Skatter.

— Skatterne rammer de daarligst stillede haardest.

Det er nu engang nemmere at leve af det, der bliver tilbage af en Indtægt paa 600.000, end af det der bliver tilbage af 6000. Hvis Kapitalisterne ved en enkelt Lejlighed skulde have indvilliget i at give noget fra sig, saa er det da kun, fordi de ser deres Fordel derved paa længere Sigt: ved at gaa med til det ubetydelige, vinder de det afgørende.

— Er jeres Maal her i Landet et Styre med kun eet Parti, som det findes i Sovjetunionen?

— Nej. At der kun findes eet Parti i Rusland, skyldes at de øvrige Partier, som man i Begyndelsen lod bestaa, med alle Midler modarbejdede Kommunismen. Her er Forholdene anderledes end i Sovjetunionen, og her vil man kunne skabe og bevare et socialistisk Styre, medens et eller flere oppositionelle Partier vedbliver at bestaa.

— Ogsaa f. Eks. et Parti som Venstre?

— Ja, hvorfor ikke, forudsat at det ikke med antidemokratiske Midler modvirker en Udvikling, der er til det folkelige Fler-tals Bedste.

— Hvem skal afgøre om et Partis Opførsel er antidemokratisk? Jeres Krav om

Ret til at slaa til i Tide for at bevare Demokratiet vækker ikke ringe Uro?

— Ja, og danner Basis for socialdemokratisk Mistænkeliggørelse af os. Men findes der Dag et anstændigt Menneske i Danmark, som ikke maa indrømme, at det nazistiske Uvæsen, som huserede i Landet før Krigen, burde være slaaet ned med haard Haand! Hvem skal bestemme, om et Partis eller enkelte Personers Opførsel krænker Demokratiet, spørges der. Man behøver saamænd ikke at være saa ængstelige — som om det voldte noget som helst Besvær at vurdere Hitlerfascismen som antidemokratisk!

— Hvorfor er I saa ukritiske overfor Sovjetunionen? Den svenske socialdemokratiske Handelsminister, Gunner Myrdahl, har nylig sagt, at de hjemlige Kommunisters betingelsesløse Beundring for alt, hvad der kommer fra Rusland, er med til at forhale Skabelsen af et sundt Forhold mellem Sverige og Sovjetunionen.

— Mon det ikke er andre Ting i Sverige, der »forhæler Forstaaelsen« — f. Eks. Nazismens fortsatte haardnakkede Bestaaen indenfor det svenske Samfund.

— Men I er irriterende kritikløse?

— Vi har jo aldrig bebrejdet jer jeres Begejstring for Churchill.

— Jamen, den har sandelig heller ikke været saa ensidig og unuanceret som jeres for Stalin.

— Jeg kan kun svare, at er vor Beundring for Sovjetunionen maaske skruet op i et for højt Plan, saa er Forklaringen utvivlsomt den, at den hadske eller komplet uforstaaende Bedømmelse af russiske Forhold har avlet en Tilbøjelighed hos os til at imødegaa jer med en fortøttet Argumentering til Gunst for alt det, som fra anden Side kun blev tilsvinet eller mistænkeliggjort — hvad det iøvrigt stadig bliver.

— Er det derfor, vores Handelsdelegation ikke faar Lov at komme til Moskva?

— Jeg ved det ikke, vi har ikke i umindelige Tider hørt fra Moskva, men jeg kunde forestille mig, at man ræsonerer som saa: naar Aviserne i Danmark er saa begejstrede for de andre og kun har Foragt for os, saa lad dem blive fri for vore Varer — saa meget desto mere som Eksport betyder Savn for den russiske Befolkning.

— Var I nogensinde gaaet til Modstand mod Tyskerne, hvis Alliancen mellem det tredje Rige og Sovjetunionen var blevet bevaret?

— Ja, under alle Forhold var vi gaaet til Modstand mod Hitlerismen. Men det var først i Atlanterhavsdeklarationen 2. August 41, at det blev sagt, at Vestmagtens Kamp var rettet mod Nazismen, og Krigen skiftede afgørende Karakter, da Sovjetunionen kom med: hidtil havde den været en Kamp mellem to Stater om Herredømmet i Europa, nu blev den en Kamp med ideologiske Maal.

Kate Fleron.

STATUS FØR VALGET

MODSTANDSBEVÆGELSEN OG POLITIKERNE

Af Prof. Jørgen Jørgensen

De fleste offentlige Diskussioner af mere udviklede Spørgsmaal naar som Regel et Stadium, hvor Tankerne forvirres af Argumenternes Mængde, saaledes at Forskellen mellem væsentligt og uvæsentligt udviskes, og man i Stedet for at fastholde de store Hovedlinjer fortaber sig i Petitesser. Efter min Opfattelse har Diskussionen mellem Modstandsbevægelsen og Politikerne om den relative Værdi af deres Indsats for Danmark og den danske Befolkning nu naaet dette Stadium. Det kan maaske derfor være af Interesse at forsøge en — ifølge Sagens Natur selvfølgelig ganske unuanceret — Opgørelse af de to Parters Aktiver og Passiver. I Hovedtræk stiller Regnskabet sig efter mit Skøn saaledes:

Modstandsbevægelsens Aktiver:

1) Sabotørerne og de alene har Fortjenesten af, at Danmarks Produktionsapparat ikke er blevet ødelagt af de Allieredes Bomber, men i Dag staar nogenlunde intakt — i Modsætning til f. Eks. Hollands og Belgiens og delvis Frankrigs. (Dette synes mig et Aktiv af utvivlsom og kæmpemæssig Vægt).

2) Modstandsbevægelsen har Fortjenesten af gennem den illegale Presse i videre Kredse at have vakt Modstandsviljen og at have mobiliseret og organiseret den aktive Modstand. (Dette synes mig ogsaa at være et stort Aktiv).

3) Modstandsbevægelsens aktive Kamp og dens risikofyldte Arbejde for at opflamme Modstandsviljen i Befolkningen var en væsentlig Betingelse for de Allieredes Anerkendelse af Danmark som allieret. (Et mægtigt Aktiv).

4) Modstandsbevægelsen har Fortjenesten af at have trodset Faren for tyske Repressalier, at have ydet de uundgaaelige Ofre og at have været villig til at tage Risikoen ved en afgørende Befrielseskamp i Tilfælde af en allieret Invasion eller i Krigens Slutfase, hvis en saadan Kamp var blevet nødvendig, hvilket praktisk talt alle maatte anse for en nærliggende Mulighed i Dagene umiddelbart forud for den 5. Maj.

5) Modstandsbevægelsen har Fortjenesten af at have rejst Kravet om en effektiv Udrensning af de nationalt og demokratisk upaalidelige Individuer, hvilket jeg maa anse for en vigtig Betingelse for Sikring i Fremtiden af det danske Folkestyre.

6) Modstandsbevægelsen har Fortjenesten af at have indsamlet Bevismateriale mod saadanne Personer og at have interneret Størstedelen af dem i Dagene efter den 5. Maj, hvorved den har tilvejebragt en uomgængelig Betingelse for den krævede Udrensning.

Modstandsbevægelsens Passiver:

1) Nogle faa virkelige eller formentlige Fejltagelser ved Stikkerlikvidationer («Stikkermord»). (Dette synes et ringe og tilmed tvivlsomt Passiv i Betragtning af de Forhold, hvorunder den aktive Modstandskamp maatte føres, — jeg for mit Vedkommende finder det forbavsende og beundringsværdigt, at der ikke er forekommet langt flere Fejltagelser).

2) Enkelte Tilfælde af haardhændet eller paa anden Maade uheldig Behandling af Fangerne ved Interneringen af de upaalidelige Individuer. (Efter mit Skøn ogsaa et ringe og undskyldeligt, ja i nogle Tilfælde vel uundgaaeligt, Passiv).

3) En hel Del, men dog formentlig kun en meget lille Brøkdal, Fejtagelser ved Interneringen. (Et sikkert uundgaaeligt — og iøvrigt delvist tvivlsomt — men alligevel beklageligt Passiv).

4) Et mindre Antal Vaadeskud.

5) Demonstrationer i Anledning af Begunstigelse af de Internerede, dog vistnok provokerede af disse ved udfordrende Optræden.

Politikernes Aktiver:

1) Scavenius og de andre Samarbejdspolitikere har Fortjenesten af i de tre første Besættelsesaar (indtil henimod den 29. August 1943) ved en mere eller mindre modstræbende Eftergivenhed overfor Tyskernes Krav at have reddet Danmark fra »norske Tilstande«. (Dette synes mig at være et utvivlsomt og stort Aktiv).

2) Politikerne har Fortjenesten af i Tiden efter den 29. August 1943 — og i betydeligt ringere Omfang i Tiden op mod denne Dato — at have støttet den aktive Modstandsbevægelse. (Et ikke ubetydeligt Aktiv).

3) Politikerne har Fortjenesten af straks efter Befrielsen at have givet Modstandsbevægelsen en fyldig Repræsentation i Regeringen og at have paabegyndt et Lovgivningsarbejde i Overensstemmelse med Modstandsbevægelsens Program.

Politikernes Passiver:

1) Politikerne har i Besættelsens første 2—3 Aar været mere eftergivende overfor Tyskerne, end det synes strengt nødvendigt. (Et Passiv, hvis Vægt det paa Grund af manglende Oplysning er vanskeligt at vurdere).

2) Politikerne har i Besættelsens første 2—3 Aar direkte bekæmpet Modstandsbevægelsen (f. Eks. Sabotagen) og søgte at svække Modstandsviljen i Befolkningen; specielt har de ikke anstrengt sig for at skaffe de som Følge af tysk Tryk internerede Kommuniste bedst mulige Kaar, ligesom de heller ikke har draget Omsorg for, at de Internerede blev løsladt inden Tyskerne overtog Horserødlejren. (Et ganske tungtvejende Passiv).

3) Politikerne har i Tiden efter Befrielsen søgt at mistænkeliggøre og forklejne Modstandsbevægelsen dels ved at fremsætte overdrevne og delvist fejlagtige eller daarligt begrundede Beskyldninger for de under Modstandsbevægelsens Passiver omtalte Forhold, dels ved at undlade at protestere mod Overdrivelserne eller Formen for disse Beskyldninger. (Et ikke ubetydeligt Passiv).

4) Politikerne har i Stedet for at støtte den for Demokratiets Sikring nødvendige Udrensning søgt at forhale og begrænse denne og at gøre den upopulær, saaledes at der er Fare for, at af de mest indflydelsesrige Samarbejdsfolk vil kun en mindre Del blive uskadeliggjorte, mens Resten faar Lov at fortsætte deres udemokratiske Virksomhed eller at staa som en Reserve og Støtte for Reaktionen. (Efter mit Skøn et tungtvejende Passiv).

5) Politikerne har forsøgt at forplumre Befolkningens moralske og politiske Begreber ved den Form, de og deres Presse har givet deres Kritik af Modstandsbevægelsens Arbejde efter Befrielsen, og de har undladt effektivt at udnytte den af Besættelsesaarenes Tryk i Befolkningen avlede Vilje til et gennemgribende Fremstød for Demokratiet. (Hvilken Vægt man vil tillægge dette Passiv, vil sikkert i høj Grad afhænge af ens hele politiske Indstilling. Jeg for mit Vedkommende tillægger det saa megen Vægt, at jeg vilde føle mig tryggere ved Demokratiets Skæbne, hvis den var lagt i Modstandsbevægelsens end i Politikernes Hænder. Og denne min Indstilling bestyrkes yderligere, naar jeg betænker, at Politikernes valne Forsigtighed i Besættelsens første 2—3 Aar ikke var overraskende, men stort set en naturlig Fortsættelse af deres uenergiske Modstand mod de nazistiske Strømninger i 30erne. De enkelte Undtagelser fra denne Regel opvejes af de direkte nazi-sympatiserende, og en generel Omvendelse til aktiv og effektiv Sikring og Videreførelse af Demokratiets Udvikling har jeg desværre ikke kunnet finde sikre Tegn paa. Derfor mener jeg, at man i den kommende vanskelige Tid med større Tillid han overlade Varetagelsen af Demokratiets Interesser til Folk, der er besjælede af Modstandsbevægelsens Aand, end til de »gamle« Politikere).

KONKLUSION:

Hermed mener jeg at have registreret de væsentlige Poster paa det her omtalte Regnskab. Skulde en og anden savne noget vigtigt, kan vedkommende jo tilføje det. Og mine i Parenteserne antydede Vurderinger af de enkelte Poster kan enhver jo ogsaa modificere efter bedste Overbevisning. Hvorledes Vurderingen end falder ud, tror jeg imidlertid det vil kunne virke afklarende paa Meningsdannelsen, hvis enhver Vælger inden Valget vilde foretage en saadan Statusopgørelse og lade dens Resultat være medbestemmende for sin Stemmeafgivning. Det vil formentlig derved blive klart, at begge de to Parter overdriver Modpartens Fejl, hvilket let fører til, at deres Fortjenester træder i Baggrunden eller undervurderes. En saadan Fejlurdering kan modvirkes ved en Statusopgørelse som den ovenfor skitserede, og jeg for mit Vedkommende er ikke i Tvivl om, hvilken af Parternes Regnskab der kommer til at staa finest.

VALGET

Paa Tirsdag gaar vi til Valg — haabende det bedste, frygtende det værste. Ak, om vi havde Grund til at vente os et Valg, der taalte Sammenligning med det norske. I sidste Nummer af »Frit Danmark« skrev Ragnar Vold i sin Artikel »Slik valgte Norge«: »Det nye Storting, som trer sammen, blir vesentlig preget av helt nye menn, som ikke har vært i nasjonalforsamlingen før, eller av eldre politikere, som har inntatt en klar antinazistisk holdning under krigen.«

Det nævnes, hvor radikalt Partierne gik til Værks med Udrensning, Venstre f Eks. nominerede blot en af hele sin gamle Rigsdagsgruppe. Og det understreges, at kun et af de politiske Partier, nemlig Bondepartiet, har svigtet Udrensningen, saavidt at det opstiller en Mand, der ikke alene har Medansvar for Politiken under Besættelsen (Rigsraadsforhandlingerne), »men som til og med nekter å vedgå, at det var galt, det man dengang gjorde.« Hvor er de forvante i Norge, naar det gælder rene, klare Linier for Fremtidens Politik!

Hvorledes dette Valg end maatte forme sig, saa vil det her i Landet umuligt kunne opfattes som et Valg for eller imod Modstandsbevægelsen. Her har intet af de gamle politiske Partier følt sig kaldede til at foretage Udrensning indenfor deres egne Rækker, alle de gamle, selvtilfredse Herrer og Damer møder frem igen, med Alsing Andersen og Carsten Raft i Spidsen. Muligheden for Fornyelse er begrænset til Valget af de faa Modstands-Kandidater, som det er lykkedes at faa lempet ind i Partierne, hvor de er blevet modtaget med blandede Følelser.

Men saa er der de rene Modstands-partier, kan Frihedsbevægelsens Placering i Befolkningen ikke maales paa dem, paa Dansk Samling og paa Det kommunistiske Parti? Næppe, for Frihedsbevægelsens Tilhængere gælder det i meget vid Udstrækning, at de — da det viste sig umuligt at skabe et »Frihedsparti« — føler det som en Forpligtelse at blive i deres gamle Parti og der øve en Indflydelse i den rigtige Retning.

Hvad Frihedsbevægelsen har vundet eller tabt ved dette Valg afgøres ikke om faa Dage, naar Valgresultaterne foreligger, det vil først blive aabenbaret i Løbet af de kommende Aar, hvor det skal vise sig, om vore Idealer stod sig i et frugtbringende Samarbejde paa tværs af Partierne.

Men skal dette Samarbejde blive til Virkelighed, maa de mange Landet over, som har Beundring for Frihedsbevægelsens Fortid og Tillid til dens Fremtid, bevise deres Sindelag ved at stemme paa Modstandsbevægelsens Kandidater. Det er disse Folk, der i Danmarks mørke Aar viste Vilje til at kæmpe og ofre, og som nu ønsker at føre Kampen videre, som vi skal skaffe Mulighed for Indflydelse paa Fremtidens Politik.

Vil vil renere Luft paa Rigsdagen, vi vil positivt Samarbejde i den nye Aand, som den fælles Kamp lærte os. Dette Ønske kan kun blive til Virkelighed, hvis De sætter Kryds ved Modstandsbevægelsens Mænd og Kvinder.

Partipresse

»Middeltart Venstreblad«: »I det hele vil Læsningen af Kommissionens mundtlige Diskussion med Dr. Munch om Dagen op til 9. April overbevise enhver Redelig om, at man har med en Mand at gøre, der ved, hvad han siger, husker alt, vedstaar alt, samt at der absolut intet er at sige ham paa.«

Fra en Leder i »Politiken«: »Vi faar bekræftet, hvad ganske vist var kendt i Forvejen, at alle de Indberetninger, som Udenrigsministeriet modtog fra Gesandten i Berlin — paa en nær, der indløb sent om Aftenen den 8. April — blev forelagt Regeringen, og at Kongen af Dr. Munch og Stauning blev holdt underrettet om alt, hvad de vidste. Der er altsaa ikke Tale om, at denne eller hin Minister egenraadigt har handlet efter eget Skøn.«

Af »Politiken«s Imødegaaelse af Kommandør Westermanns Angreb bl. a. paa Dr. Munch: »Oplysningerne til Kommissionen viser, at Dr. Munch modtog denne Indberetning (af 8. April, Red.) sent om Aftenen, efter at Mødet med Partiformænd og det følgende Ministermøde var forbi. Til den lange Indbe-

retning, der var af lignende Art som de foregaaende, var føjet en Efterskrift om, at den svenske Gesandt havde sagt, at Planerne skulde gælde hel eller delvis Besættelse af Danmark og Norge. Dette var en nøje Gentagelse af Beretningen af 4. April, der ogsaa byggede paa Udtalelser fra det svenske Gesandskab. Der var slet intet nyt deri.«

I en Leder i samme Nummer af »Politiken« tilføjes det, at selvom Munch havde taget Hensyn til denne sidste Skrivelse, »havde det næppe ført til en Ændring af de trufne Beslutninger, og selvom dette havde været tænkeligt, vilde det i hvert Fald ikke kunnet have afværget Ulykken.«

»Randers Amtstidende« spørger: »Var det Politikernes Skyld, at General Gørtz tog hjem og sov om Natten mellem 8. og 9. April uden saa meget som at sikre sig en Bil, saa han forholdsvis hurtigt kunde vende tilbage til Byen, hvis der »skete noget«? Politikeren Alsing Andersen blev dog i Ministeriet.«

Alle Udhævelser er foretaget af Redaktionen.

Ovenstaaende giver et Indtryk af, hvorledes en Partipresse bruger alle Kneb og urimelige Postulater for at gøre sort til hvidt og forflygtige og tilsløre bl. a. den Kendsgerning, at en af Partiets Store har svigtet i Landets Skæbnestund.

Der er mange andre, der ogsaa har svigtet, og det er ikke vor Hensigt her at prøve at afgøre, hvem der har svigtet mest — men de her gengivne Citater er et typisk Eksempel paa partipolitisk Journalistik, naar den er værst. Og dumtest. Naar vi længes efter en Fornyelse af dansk politisk Liv, betyder det ogsaa, at vi længes efter Redelighed i den partipolitiske Presse, og at vi er dødtrætte af den kedsommelige Selvforherligelse, der bygger paa suveræn Ligeegyldighed for Kendsgerninger.

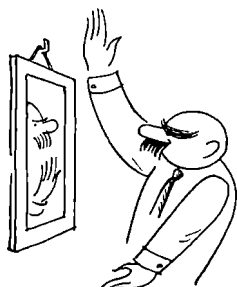
Man forestille sig, at »Politiken« aabent og ærligt havde erkendt Dr. Munchs Fejl og Nederlag — hvilken Vederkvægelse havde det ikke været for Bladets tænkssomme Læsere!

Det havde styrket ikke blot Respekten for Partiet, men ogsaa Tilliden til Bladets Evne til en retfærdig Vurdering af Forholdene i Almindelighed. Nu er man en Kende utryg. K. Fl.

HVORFOR PARTIER?

Af Sven Clausen

Vi må gøre os klart hvorfor politiske partier er et gode.

Til en diskussion hører mindst 2.

1. Partisystemet er den *dialektiske* metode overført på politiske forhold. Der må diskussion til for at få lys på sagerne fra forskellige sider og *til en diskussion hører mindst 2*. Derfor er partier nødvendige.

2.

Hvor der ikke er 2 eller flere partier er der begrepsmæssigt kun *ett* parti. Men ett parti er *enevælden* med alle dens gennemprøvede lyder.

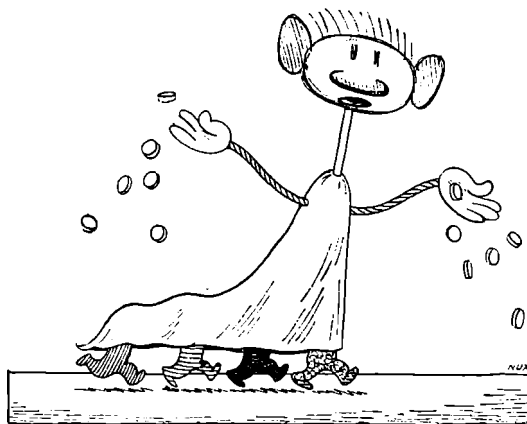
3.

Hvor der er partisystem, altså en *regering* og en *opposition* findes der, som professor C. A. Bodelsen fremhæver, et *skyggkabinet*. Det vil sige, at oppositionens ledere er lige så fortrolige med sagerne, som regeringen og kan overlage regeringens förelse med times varsel. Partisystemet sikrer således *kontinuiteten*. Diktaturet derimod avløses af kaos. Dette kaos er ikke en fejl ved diktaturets efterfølgere, det er en egenskab ved selve diktaturet.

4.

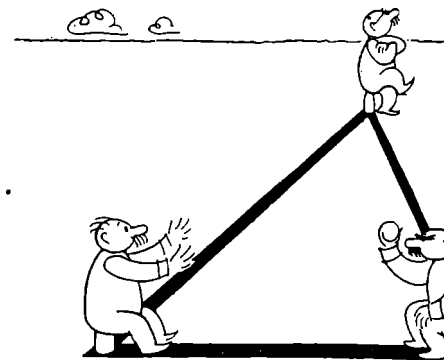
Partisystemet er et vilkår for borgerens personlige frihed. Hvis borgerens personlige frihed krænkes af regeringen er han maktesløs, dersom der ikke er en *opposition*, som vil ta sig av hans sag. Men en lovlige opposition findes kun i partisystemet. Oppositionen er nemlig netop det andet parti. Når et land avskaffer partisystemet vil det bare sige at regeringen avskaffer oppositionen, hvorefter borgeren med samt kone, børn, hus, hjem og sparekassebog er solgt til regeringens godtykke (eller ildetykke) og snarligt indtrædende storhedsvanvid.

Under en samlingsregering aner man allerede den partiløse stats skyggesider, idet der fattes en opposition. Alle blade har gidsler i regeringen, hvorfor ordet kun delvis er frit. Men ordets frihed er den sande garant for den personlige fri-

Samlingsregeringen.

Pengene gives ud baade til højre og venstre.

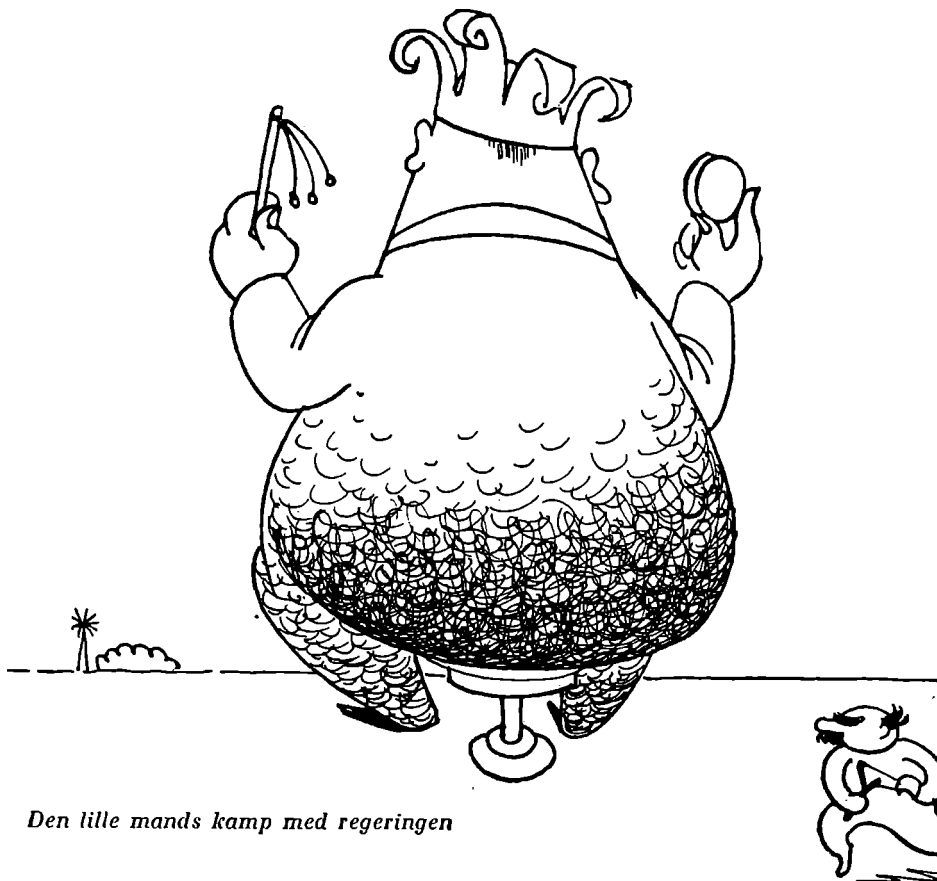
Grundfiguren i retten er en trekant 2 modparter og en uinteressere tredjemand.

hed. Frem for almenheden med overgrebene. Skandalen er den enkelte borgers sande værn. Vi er her ved rettens grundvold, thi grundfiguren i retten er en trekant, nemlig 2 modparter og en uinteresseret tredjemand. Det var tanken at domstolen skulde være denne uinteresserede tredjemand, men alene fordi dommerne er statstilsatte, statslønnede, statsdekorerede og i avancementet afhængige av staten er de ikke uinteresserede i den

avgørende situation, nemlig i den lille mands strid med regeringen. Men almenheden eller offentligheden er den uinteresserede tredjemand.

5.

Hvor der ikke findes (flere partier og altså ingen) opposition ødsles der med borgernes penge. Det gælder *enevælden*, diktaturet og vistnok også samlingsregeringer. Alle partier yder nemlig til deres medlemmer i regeringen, derfor fås der

Den lille mands kamp med regeringen

Politikerne stod ikke ved deres Ansvar

Af Stadsingeniør Bent Hunø

Diktaturet.

Eet parti er enevælden med alle dens lyder.

penge til alle formål, både krigerske og fredelige, indenrigs og udenrigs, både embedsværk og arbejdere, pengene gives ud både til højre og venstre, medens et partisystem gir enten til højre eller venstre under oppositionens knurren. Men hvem knurrer nu, hvor der ingen opposition er?

6.

Hvor der ikke findes en regering og en opposition (altså et partisystem) ved man ikke ret, hvorpå et valg står. Spørgsmålene til vælgerne er uklare og svarene derfor uldne. Findes der derimod den normale regering og den normale opposition törner de sammen over et bestemt punkt og lader sagen gå ud til vælgerne dom.

7.

Det store klassiske to-parti-system svarer til rettens ide. Rettens oprindelige ide er at gøre, som der hidtil er gjort og derved holde sig gode venner med guderne. Men efterhvert som forholdene ændrer sig, kan man ikke bli ved at gøre, som på Ragnar Lodbrogs tid. Nu opstår kravet om reformer. Det ligger derfor i rettens ide at der må være to partier, et guddeligt parti, der vil vedbli at gøre som hidtil for ikke at udæske himlen, og et humanistisk parti som vil gøre det godt for mennesker. Det klassiske parlamentariske to-parti-system har derfor parallel-ler indenfor juraen i snævrere forstand. Det afspejler forskellen i romerretten mellem jus strictum og jus bonum et æquum og i engelsk ret mellem common law og equity, samt i dansk ret striden mellem ret og billighed. To-parti-systemet må aldrig dø, thi da vil det gå os ilde. Og da nu alle andre politiske systemer påstår at de nedstammer fra Vorherre selv, så vil vi gøre det samme og med fuld ret, thi det er Fanden gale mig indstiftet av Gud.

Det er blevet sagt, at den 29. August var den Dag, Danskerne fik deres Ansigt tilbage. Det er en skæbnetung Bemærkning, for hvis vi gaar til Bunds efter Sandheden, er det et Spørgsmaal, om det ikke var den Dag, det officielle Danmark tabte sit Ansigt helt. Netop fordi den for det uofficielle Danmark, for Folket kom til at markere Sejren over vore egne.

Jeg har nylig haft Besøg af en norsk Veninde, der med Liv og Sjæl er gaaet op i Kampen hjemme i Norge, og det har ikke kunnet være andet, end at Kampen og de onde Aar har præget hende noget. Som jeg har oplevet det med andre Nordmænd, jeg har truffet efter Tyskernes Kapitulation, gjorde ogsaa hun mig flov med en uforbeholden Kærlighedserklæring til Danmark og en ufortjent Tak for det, vi har betydet for hendes Landsmænd. Da jeg protesterede og spagfærdigt bemærkede, at vi næppe var populære i Norge i de første Besættelsesaar, leverede hun lige saa uforbeholdent et Par drøje Sandheder om vor Holdning dengang. Jeg følte Trang til at fremføre et Forsvar og forklarede, at det, hun nu fordømte, var vore Politikeres Holdning; Folkets Livsvilje og Moral var sund nok. Ganske vist lod vi os næsten alle forvirre af den uvante og uventede Overrumpling den 9. April, og det tog nogen Tid, inden Modstanden blev samlet og organiseret; men den gærede i Befolkningen og havde utvivlsomt straks Tilslutning ogsaa fra et lille Antal Rigsdagsmedlemmer. Naar Flertallet paa Tinge gik ind for at takkes Tyskerne, var det vel fordi de frygtede en tysk Sejr og ikke turde tage Ansvar for (eller Følgerne af?) den Hævn, Tyskerne kunde tænkes at bringe over Land og Folk, hvis vi ikke havde makket ret. Men denne følsomme Omsorg for Folkets Velvære var imod Folkets eget Ønske; Folket selv skabte Modstanden, og derfor havde den en vanskeligere Start her end i Norge. Den 29. August 1943 bragte Beviset for, at Po-

litikerne havde søgt Samarbejde med Tyskerne mod Folkets Vilje. Altfor mange af dem er Politikere for Politikens Skyld uden Hensyn til Indstillingen i den Befolkning, som de repræsenterer.

Og saa kom det stiltfærdige Spørgsmaal, som jeg burde have forudset:

»Er det ikke de samme Mennesker, I har siddende paa Rigsdagen i Dag?»

Det sved og jeg blev tavs. Ikke fordi den gamle Rigsdag traadte sammen efter Kapitulationen; men fordi jeg begyndte at se den 29. August i et nyt Lys — som et »blaat« Stempel paa Fejgheden i dansk Politik igennem en særlig trist Epoke. For er Sandheden ikke den, at vor Politik først og fremmest har været præget af Angst, at dens eneste klare Linie har været den, at man for enhver Pris og til enhver Tid skulde bøje sig ydmygt for dem, der truede mest? Er det ikke beslægtede Bevæggrunde, der i 1940 gjorde vore Politikere til Voks i tyske Hænder, og som i 1943 fik dem til at give op over for Modstandsbevægelsens Ønsker, fordi de nu vidste, at Tyskerne maatte tabe Krigen, og var bange for, at den ukendte, anonyme Frihedsbevægelse var blevet saa stærk, at den kunde tage Magten fra dem? Var det ikke derfor, de stod paa Spring for at hyldede Frihedskampen den 5. Maj, saa de blev hæse af at raabe Hurra — og er det ikke derfor, de begyndte at snærre som arrige Skødehunde bag den skærmende Lænestol, da den uhyggesvangre Anonymitet gik af os, og de opdagede, at vi ikke vilde skyde Danskere?

Hvor er de danske Politikere — valgt af og ved Folket og derfor muligvis gyldige Repræsentanter for Gennemsnittet af den store, brede Befolkning — der havde tilstrækkeligt Hold i sig selv til at erklære: »Da vi gik ind for Samarbejdspolitikken, var det i ærlig Overbevisning om, at det tjente vort Land bedst, og vi ved, at store Dele af Folket dengang saa paa det som vi; men som I har set og hørt, ændrede vi Syn,

gav Modstandsbevægelsen Ret og traadte tilbage den 29. August. Derfor ønsker vi ikke at deltage i den første frie Regerings Arbejde, men vil vente, til Vælgerne har haft Lejlighed til at tale.«

De Mennesker vilde vi ved næste Valg have hyldet af Respekt for deres ærlige Holdning. Danmark vilde have faaet sit Ansigt tilbage — eller rettere sagt have vasket det rent for gammelt Snavs. Men Fristelsen var for stor til at træde frem blandt de styrende, netop blandt de første, da Landet blev frit; det har vel givet lidt Smag af Befrier!

Og i Stedet for at vaske Ansigtet rent valgte man at paastaa, at der aldrig havde været den mindste Plet at fjerne, og de store Partipolitiske Aviser var som sædvanlig altfor villige Redskaber, da det gjaldt om at skabe den Folkestemning, som deres politiske Koryfæer skulde kunne siges at repræsentere. Det blev gjort paa den allerbilligste Maade, ved at man smed alt Smudset over paa den nu ufarlige Frihedsbevægelse, den Modstand, der sidst havde faaet En til noget saa uværdigt som at logre med Halen.

Altsaa om ikke en ren, saa dog en klar og konsekvent Linie!

Danmark! Jeg græder ved Tanken om, hvad der venter dig, hvis Smaaforfængeligheden stadig skal bestemme din Skæbne.

Det maa ikke ske. Vi modtager alle med Glæde alt det Smuds, der kan dænges over Frihedsbevægelsen, og vi ser den gerne opløses i en Taage af usynlige Atomer, hvis det er til vort Lands bedste. Men vi maa staa sammen, saa længe der endnu er Grund til at kræve rene Linier af Landets Politikere.

Jeg vil slutte med at citere en af min Venindes Landsmænd, der i »Den usynlige Front« skriver:

Selv i de mest fredelige og demokratiske Tider bør et Samfund aldrig vise Agtelse for andre Personer end dem, om hvem man ved, at de i Farens Stund vil vise sig karakterfaste og tro indtil Døden.

Saa stort maa vort Krav være. Og vi maa fremholde det for os selv og vore Medborgere, til det bliver fulgt. For det kan opfyldes uafhængigt af de politiske Anskuelser i øvrigt.

SVAR til Per Federspiel og Mogens Fog

I et ikke helt behersket Indlæg i *Frit Danmark* Nr. 23 angriber *Per Federspiel* mig for mit Syn paa Bladene »Folket« og »Frederiksborg Amts Avis«, som jeg har beskyldt for at stikke Hitlerfoden frem.

»Perfid Fordrejning«. Lumpen Tilsnigelse«. »Usandhed«. Nazistisk Propaganda-Teknik«. Det er Prøver paa *Per Federspiels* Glosevalg i den Anledning.

Samtidig udtales Glæde over »Frederiksborg Amts Avis« »utrættelige Støtte for Frihedsbevægelsens Idealer«, skønt samme Avis for et Par Uger siden i en Leder har frabedt sig, at man bruger Ordet: *Frihedsbevægelsen*. Der maa kun tales om *Modstandsbevægelsen*. Jeg ved ikke, hvordan *Federspiel* læser Aviser. Af de Citater, som bl. a. *Frit Danmark* har bragt fra hans kære Amts Avis, faar man et meget tydeligt Indtryk af dette Blads systematiske Kampagne mod Frihedsbevægelsen. I lange Ledere er *Frit Danmark* blevet angrebet paa det voldsomste og ikke levnet Ære for to Øre. Samlingsregeringen er blevet latterliggjort. Udrensningen er blevet skarpt kritiseret. Og selvom Bladet i den sidste Tid har holdt sig i Skindet — maaske paa Grund af *Frit Danmarks* pædagogiske Paavisning af dets Unoder — og i nogen Grad har ændret sin Tone over for Frihedsbevægelsen, saa har dets tidligere Holdning dog paadraget det en ikke behagelig Tilslutning fra L.S.- og tidligere Nazi-Side.

Det samme gælder Hr. *Knud Kristensen*, som — sikkert mod sin Vilje — applauderes heftigt fra samme Kant. Jeg har aldrig udtalt mig om *Knud Kristensens* demokratiske Sindelag eller draget hans demokratiske Overbevisning i Tvivl. Jeg tror aldeles ikke, at *Knud Kristensen* drages mod Nazismen. Men at han derimod selv udøver en Tiltrækning paa nazistiske Elementer er let at paavise.

En af Nordsjællands kendte Nazister, S.A.-Føreren Kaptajn *Harald Thorsen* erklærede fornylig over for Dommeren i Frederiksværk Ret, at han vilde stemme paa Venstre — »det eneste virkelige Bondeparti«.

En Indsender i »Frederiksborg Amts Avis«, Fader til en dømt Marinevægter, skriver: »Vi er *Knud Kristensen* saa usi-

gelig taknemlig for hans Udtalelser. Tak! Tak!«

Ogsaa L.S.-Bladet udtaler sig i nøje Tilslutning til *Knud Kristensen* og i Vendinger, der er næsten ordret de samme som i »Frederiksborg Amts Avis«. Og fra L.S.-Landsmødet i Randers udsendes en Opfordring til at stemme paa Byriel og *Knud Kristensen*.

Alt det siger ikke noget om *Knud Kristensens* demokratiske Sindelag. Men den Tiltrækning, hans Person er kommet til at udøve paa udemokratiske Kredse, er betænkelig og kan meget let gøre hans Parti til Opsamlingssted for hjemløse L.S.- og Nazi-Stemmer. Selv om *Per Federspiel* ønsker sit Parti al mulig Fremgang ved Valget, kan det ikke være ham ligegyldigt, hvorfra denne Fremgang kommer.

Naar *Knud Kristensen* sammen med Rytter o. a. tager sig varmt af de internerede Nazisters Sag, naar han bebrejder Dommerne, at de viser »Hensynløshed og Haardhed« i deres Domme over Landsforræderne, saa skyldes det naturligvis hans demokratisk humane Sindelag. Men der er Grund til at beklage, at dette Sindelag først er kommet til Orde, da det var Nazisterne, der blev interneret.

Knud Kristensen var Minister og Medlem af den Rigsdag, der i 1941 brød Grundloven. Han var medansvarlig for nogle hundrede danske ulovlige Fængsling og Internering. Jeg antager, at han ogsaa dengang var Demokrat og Humanist og gerne vilde tale de interneredes Sag. Men man hørte ikke noget til ham dengang.

Mogens Fog føler sig forpligtet til at formane mig til ikke at tvivle paa *Knud Kristensens* demokratiske Tankegang. Det gør jeg sandelig heller ikke. Men jeg beklager, at denne demokratiske Tankegang ikke kom til Udtryk, dengang det var Demokraterne, det gik ud over. Og jeg har mindre Respekt for et Demokrati, der kun er demokratisk, naar det er Nazisternes Velfærd, det gælder.

Hvis *Knud Kristensen* i sin Tid havde vist samme Interesse for de internerede i Horserød som fhv. Kirkeminister *Poulsen*, vilde hans Ord nu have en anden Vægt. Det sene Tidspunkt for Tilkendegivelsen af hans humane Tankegang, gør den mindre beundringsværdig. Og den Tiltrækning, hans demokratiske Sindelag udøver paa Anti-Demokraterne, gør det mindre tillidsvækkende.

Kados.

STEM PAA MODSTANDSFOLK

Nærgaaende Valginterviews VI:

Valget gælder ikke Socialisme kontra Liberalisme

Samtale med Dansk Samlings Førstemand, Kirkeminister Arne Sørensen.

»Hvem er Arne Sørensen?« er Titlen paa en lille Pjece, som en af Dansk Samlings nidkære Medlemmer, Lærer Jens Lampe i Sønderborg, har udsendt paa Forlaget »Faklen«. Hr. Lampe er ikke noget stort Lys, men hans Pjece er en beundrende Partifælles begejstrede Hyldest til Dansk Samlings ledende Person Arne Sørensen. Det fremgaar, at Arne Sørensen er født i Hvalpsund i 1906 som Søn af en Husmand, at han efter Konfirmationen kom i Handelslære, at han var en stor Bogorm, og at den megen Læsning gjorde ham saa distræt, at »han kendte ej Vand fra Vin, men gav dem Svedsker, som bad om Rosin«. Det omtales, at det er Bibliotekskonsulent Jørgen Banke, der har Æren af at have »opdaget« Arne Sørensen, og Hr. Lampe tilføjer forsigtigt: »Saa mod ham maa eventuelle Bebrejdelser rettes!« Arne Sørensens videre Kurs gik over det radikale »Politiken« til de grundtvigske Højskoler og derfra videre til den socialdemokratiske Arbejderhøjskole. Han var den drivende Kraft ved Grundlæggelsen af Partiet Dansk Samling i Efteraaret 1936, og han var Redaktør af Tidsskriftet »Det tredje Standpunkt«. Ved Valget i 1939 fik Dansk Samling kun 8553 Stemmer. I antinazistiske Kredse var Arne Sørensen og hans Parti særdeles ilde anskrevet før Besættelsen og ansaas for temmelig nazistisk anløben, og Arne Sørensens Samarbejde med de mest reaktionære og nazistiske Kredse, Pürchel, Malling etc., forstærkede dette Indtryk. Under Besættelsen viste det sig imidlertid, at Dansk Samling og dets Medlemmer indtog en klar tysk fjendtlig Holdning; ved Valget i 1943 gik Partiet til Valg paa et rent antiscaveniansk Grundlag og opnaaede 43.367 Stemmer og 3 Folketingskandidater, deriblandt Arne Sørensen selv. Naar Partiet trods sin Opposition til Scavenius-Politikken ikke fik større Tilslutning, er Grunden sikkert den, at baade Arne Sørensen og mange andre af Dansk Samlings ledende Folk i vide Kredse blev betragtet med stor Skepsis. Efter 29. August 1943 blev en Del af Partiets Ledere arresteret, Arne Sørensen gik selv under Jorden, og fra da af gik hele Partiet over i direkte illegal Virksomhed (hvor mange af de enkelte Medlemmer allerede længe havde gjort et godt Arbejde), og Arne Sørensen blev selv som Repræsentant for Dansk Samling Medlem af Frihedsraadet og efter Befrielsen Kirkeminister i den nye Regering.

— Er det rigtigt, naar De betegnes som en politisk Nomade?

— Det synes jeg ikke. Jeg er født i et Venstrehjem paa Landet, og da jeg som ung kom til Byen og konstaterede en Række sociale Misforhold, som man ikke talte om i den Kreds, jeg udgik fra, blev jeg Socialdemokrat. Der stod jeg saa indtil 1 Aar, før vi stiftede Dansk Samling.

— Har De altid været Demokrat?

— Ja.

— Hvordan kunde De saa i 1938 deltage i et Samarbejde med Folk som Pastor Malling, Popp-Madsen, Helmer Rosting, Gunnar Gunnarson, Niels Bukh og Niels Erik Wilhelmsen i »Den nationale

Liga«, hvis Formaal bl. a. var »Forbud mod Kommunisme og Marxisme«?

— Det er rigtigt, at jeg og andre Medlemmer af Dansk Samling deltog i en Række Forhandlinger med de Mennesker, men der blev jo ikke noget Samarbejde ud af det. De andre vilde ikke opgive visse antidemokratiske Idéer, bl. a. Antisemitismen og Førerprincippet, derfor trak vi os ud af det.

— Men De gik dog til Forhandlinger med de Mennesker paa det nævnte Grundlag?

— Ja, men vi accepterede det jo ikke. Netop derfor kom Bruddet.

— Vilde Dansk Samling ikke være ble-

Kirkeminister Arne Sørensen.

vet et nazipræget Parti, hvis ikke vi havde faaet en tysk Besættelse?

— Det tror jeg ikke. Der er ikke i Dansk Samling nogen principiel Forskel paa før og nu. Vi havde det samme Idégrundlag dengang som nu. Denne Mistanke kan dels tilskrives den Kampagne, som er ført imod os fra de gamle Partiers Side, dels den Kendsgerning, at vi deltog i de omtalte Forhandlinger. Man hefter sig mere ved, at vi deltog, end ved, at vi gik vores Vej. Det vilde være meget bekvemt at kunne fremkalde en Indrømmelse, fordi saa mange ønsker det, men da det er helt uden Grund, kan vi ikke give en saadan Indrømmelse.

Vi »angav« ikke Kommunisterne.

— Er det rigtigt, hvad Folketingsmand Poul Sørensen den 20. ds. hævdede i »Nationaltidende«, at De i Oktober 1943 paa et urigtigt Grundlag angav Kommunisterne, som De samarbejdede med i Frihedsraadet, til Buhl, som De samtidig angreb i »Niels Jydes Breve«?

— Det er noget Vrøvl at bruge Ordet *angive*. Forholdet var det, at baade jeg og andre dengang ikke følte os trygge med Hensyn til Kommunisternes Loyalitet og frygtede specielle Planer fra deres Side, og det var dette, der fremkaldte den omtalte Drøftelse. Men i Løbet af de nærmeste Maaneder viste det sig, at vores Frygt havde været ubegrundet, hvilket vi derefter ogsaa meddelte Poul Sørensen.

— Men hvad Formaal havde overhovedet denne Henvendelse til de gamle Politikere?

— Samtalen fandt Sted som Led i en Holdning, vi dengang indtog, idet Stærmosen havde meddelt Politikerne, at vi ikke efter 29. August agtede at staa i et saa skarpt Modsætningsforhold til de øvrige Partier, som vi før havde gjort. Det var dog noget vanskeligt at opretholde denne Linie, for der skete Handlinger fra de gamle Partiers Side, som jeg følte mig forpligtet til i »Niels Jydes Breve« at protestere imod, bl. a. Fordømmelsen af Mordet paa Kaj Munk og Likvideringen af Slagelse-Stikkeren i samme Opraab.

Forhandlingerne med Dr. Wesche.

— Hvad siger De til Oplysningerne om Deres Forhandlinger med Dr. Wesche før Besættelsen? Ifølge Wesches Udsagn skulde Dansk Samling jo have taget Initiativet til disse Forhandlinger for at opnaa en faktisk Anerkendelse fra tysk Side af, at Dansk Samling var det Parti, hvorigennem en dansk Nyorientering skulde finde Sted!

— Jeg kan her henvise til Debatten om Oluf Pedersens Forespørgsel i Folketinget. Det fremgaar af mine Indlæg i den Debat, at vi ikke havde det Formaal at blive »Generalagenter for den tyske Nationalsocialisme« — som man nu saa smukt siger. Det, vi dengang frygtede, var, at man fra tysk Side vilde anvende

de danske Nazister som en 5. Kolonne, og det vilde vi forpurre. Vi fik saa den Idé, at man ved at gøre Tyskerne opmærksomme paa en helt anden Slags dansk Fornylse, som havde en helt anden Tilslutning her i Landet, og som for øvrigt ikke var anvendelig for Tyskerne, kunde gøre dem begribelig, at de ikke kunde have synderlig Glæde ud af dem, der ellers vilde samarbejde med dem, nemlig de danske Nazister. Derfor trak vi saa mange Ikke-Nazister som muligt til Lübeck-Mødet for at give Tyskerne Indtryk af, at de ikke kunde komme videre ad den Vej. — Vi bør dog gøre den Indrømmelse, at det var naivt af os at tro, at man overhovedet kunde gøre Indtryk paa Mennesker af den Slags.

Vi har ikke ændret Standpunkt i det slesvigske Spørgsmaal.

— Man beskylder Dem, Arne Sørensen, for at have ændret Synspunkt, siden De i Maj gik med til Trontalens Ord om, at »Grænsen ligger fast«!

— Der er urigtigt. Vi havde allerede før Befrielsen erklæret os som Tilhængere af la Cours Standpunkt, der kort kan formuleres saadan, at Grænsen skal ikke flyttes, men Syd for den skal der ske en Frigørelse fra tysk Overhøjhed i Form af en Mandatordning eller lignende. I de illegale Forhandlinger med Buhl før Befrielsen, spurgte han mig om min Stilling. Jeg svarede, at vi godt kunde gaa med til en Erklæring om, at Grænsen ligger fast, men jeg betonedes samtidig, at vi var interesserede i en Frigørelse fra tysk Overhøjhed Syd for Grænsen. Jeg indrømmer, at vi dog gerne havde set, at de Sætninger, der fulgte efter disse Ord i Trontalen, havde været stærkere og kraftigere udtrykt.

— Er Dansk Samling et kristeligt Parti?

— Det er et Parti, som i høj Grad skylder kristne Mennesker og et kristent Livssyn sin Eksistens, men vi har ikke ment det rigtigt at betegne Partiet som kristeligt. Det er kun Mennesker, ikke Partier, der kan være det, og ved at kalde Partiet kristeligt vilde man dels tiltrække Folk, som kalder sig kristne, men er socialt reaktionære, og desuden vilde man frastøde mange Ikke-Kristne, som i øvrigt er enige med os i den praktiske Politik.

— Der gaar haardnakkede Rygter om Splittelse inden for Dansk Samling, og der tales om en Stærmosen-Fløj og en Arne Sørensen-Fløj!

— Jeg tror nu ikke, der tales saa meget om det! Der er i hvert Fald ikke noget om det og har heller ikke været det. Vi kender intet til de Rygter.

— Hvordan stiller Dansk Samling sig til det store politiske Problem: Liberalisme kontra Socialisme?

— Vi anser det for en forældet Mod-sætning. Liberalismen har jo allerede bevist sin Uegnhed til at være et helt

Samfunds Politik. Det viste sig først ved den sociale Uretfærdighed, som herskede i Liberalismens Glansperiode, og dernæst ved Verdenskrisen i 30'erne, som jo var Liberalismens handelspolitiske Sammenbrud. Paa den anden Side tror vi heller ikke, at Socialismen vil være det rigtige Grundlag for et helt Samfund, idet vi mener, at Produktionslivet i for høj Grad vil stivne i et saadant Samfund. Derfor er vi Tilhængere af et Samfund, hvor den væsentlige Del af Produktionslivet er paa private Hænder, men hvor der tillige findes saadanne Statsindgreb Sted, at de kapitalistiske Overgreb hindres, hvor der sikres Arbejderne tilstrækkelig Tryghed, og hvor der socialt sker en Omfordeling, der sikrer en ordentlig Levestandard for hele Befolkningen. Specielt vil jeg gerne nævne to Reformers, vi har paa vort Program: Understøttelsen til dem, der ikke kan anvise Arbejde, bør være lig med tariffmæssig Løn, og der bør ydes Familietilskud, som dækker Udgifterne til de Børn, der er udover det første.

Jeg venter ikke det store Gennembrud.

— Tror De paa et Gennembrud for Dansk Samling ved dette Valg?

— Nej, ikke paa det store Gennembrud. Jeg tror paa Fremgang, men jeg regner med, at der vil gaa lang Tid, før Fler-tallet af Befolkningen kan komme forbi disse Slagord: Socialisme og Liberalisme.

— Jamen hvis ikke Dansk Samling faar sit store Gennembrud nu, vil det saa ikke være fordømt til at blive en lille betydningsløs Sekt med nogle faa Repræsentanter paa Rigsdagen — et nyt Retsstatsparti?

— Nej, det tror jeg ikke. Dansk Samling vil gaa saa meget frem, at man kan se, at det er i Vækst. Det at oparbejde et Parti er et dagligt Slid, og nogle Valg kan være heldige, andre mindre heldige. Det afgørende er, om man fra Valg til Valg naar ud til flere Sogne, flere Gaarde, flere Huse end før. Da en meget stor Del af det danske Folk er egnet til at blive Medlemmer af Dansk Samling, betragter vi Fremgangen som en almindelig Arbejdsopgave, som blot skal tage den nødvendige Tid.

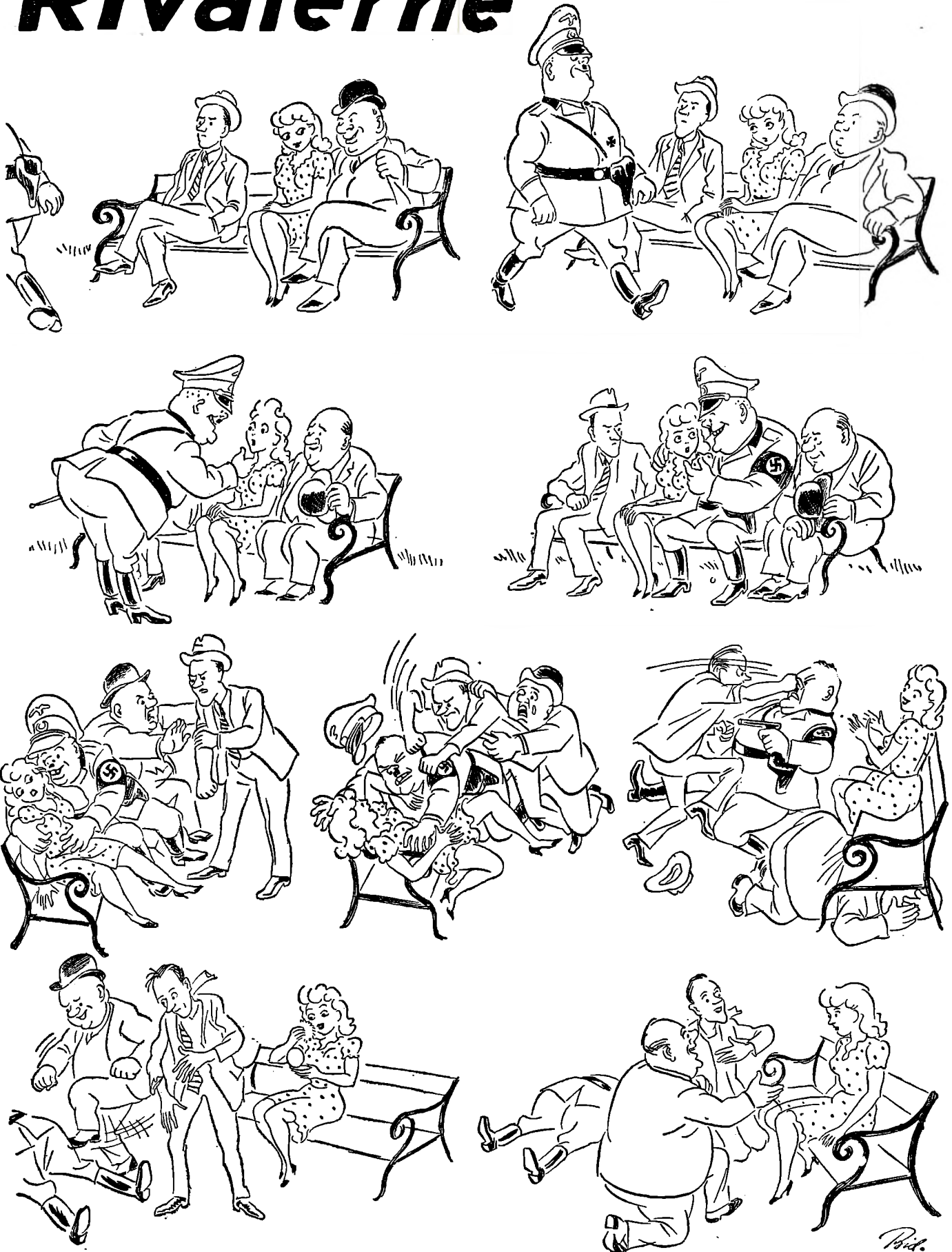
— Hvad Rolle venter De da, at Dansk Samling kommer til at spille efter Valget?

— Jeg vilde tro, at vor naturlige Plads vilde være i Oppositionen, og at vi baade socialt og nationalt vil være i Stand til at føre nogle nye Synspunkter frem til offentlig Drøftelse tidligere, end de gamle Partier ønsker at gøre det, saa vi kan lægge Pres paa Partiernes Reformvilje.

— Hvem anser De for Danmarks største politiske Personlighed?

Arne Sørensen tænker sig længe om, før han svarer. Saa siger han: — Jeg tror, det er Hedtoft-Hansen, ganske bortset fra, at jeg i politisk Henseende er uenig med ham ... *Elias Bredsdorff.*

Rivalerne

Bid.

FRANKRIGS VALG *(fortsat fra Side 2)*

»democrates populaires« et »jeune republic«, kaldes ogsaa for de kristne Demokrater og kan sammenlignes med det i Belgien dannede Parti under van Acker: U.D.B., »union democrat. Belgi«, et oprindeligt klerikalt Parti, der, efter at have taget sig Udviklingen ad notam, ikke længere ønsker at staa i skarp Opposition, men er villig til Samarbejdspolitik med de venstreorienterede Kredse.

Af mindre Centrumpartier med nogen Indflydelse kan nævnes »republicains de gauche«, »radicaux indép.« og »Indép. de gauche«.

Af de gamle rene Venstrepartier er de to største:

S.F.I.O. og Kommunistpartiet, hvis Uden- og Indenrigspolitik paa mange Punkter dækker hinanden, og hvis indbyrdes Konflikter nogenlunde modsvares de hjemlige. Begge Partier bør dog regnes med til de rene Modstandspartier, idet det var Kommunisterne, der hjemme i Frankrig var de første til at organisere sig i Ventegrupper, hvilket de gjorde, saa snart Invasionen af Rusland begyndte, og som lærte de øvrige politisk uafhængige Modstandsbevægelser at opbygge deres Gruppesystem. Dog var det først ved Tvangsudskrivningen af franske Slavearbejdere til Tyskland, at Kommunisternes militære Modstand begyndte. Og saa S.F.I.O. maa regnes til et rent Modstandsparti, idet det første, de gjorde, var at rense ud blandt deres Medlemmer, saa snart Frankrig var befriet. Ikke en lemfældig og tilfældig Udrensning, men en virkelig tilbundsgaaende. S.F.I.O.'s Avis »le populaire« og Kommunisternes »l'humanité« var nogle af de første illegale Blade, der udkom i Frankrig sammen med det store »Combat«.

Naar man sammenligner med de hjemlige Forhold, maa man hele Tiden huske paa, at den franske Politik er meget mere levende, mere dynamisk end den danske. Højrepartierne er mere højrerettede end her, ligesom Venstrepartierne er meget mere yderliggaaende i deres Krav, end vi kender det herfra. Højrepartierne i Frankrig er Partier, der saa godt som udelukkende er bygget op som et Forsvar for de besiddendes Interesser, som de varetager uden at skele til venstre for at faa Vælgere.

Saa vel S.F.I.O. som Kommunisterne har i Frankrig klart taget Stilling til Spørgsmaalet: Modstand — ikke Modstand. Det er i højeste Grad gaaet op for saavel de politiske Partiledelser som for det menige Folk, at dette Spørgsmaal var det samme som Spørgsmaalet: Frankrig — ikke Frankrig. Derfor staa det da ogsaa fremdeles som det mest essentielle paa deres Program: »Fuldstændig Udrensning af Vichyfolkene« (ingen 29. August-Politik), og hermed menes i første

Række Politikerne, det vil sige de folkevalgte Repræsentanter i Regeringen, der kendte deres Ansvar, men som paa Trods heraf handlede grundlovsstridigt og var den egentlige Aarsag til, at der kunde oprettes militære Korps, rekrutterede blandt Frankmænd, under tysk Kommando. Det kan ved første Øjekast se ud, som om Udrensningen i Frankrig er mere lemfældig, end man har set andre Steder, dette skyldes først og fremmest, at det med Franskmænds aldrig svigtende Logik ikke vilde være lykkedes at fremture med at putte Befolkningen Blaar i Øjnene ved at rejse nogle Retssager mod menige og overordnede Politi- og Militærfolk, som har ladet sig hverve af Tyskerne, og saa lade de Folk, der sad med det egentlige Ansvar, gaa fri. Udrensningen er maaske ikke sket til Bunds, hvilket ogsaa er ret ligegyldigt, men den er til Gengæld sket til Tops.

Af rene Modstandspartier, som stiller op, bør M.U.R. nævnes. M.U.R. var Betegnelsen for en Bevægelse, der opstod i 1942, med det Formaal at samle de forskellige Grupper under eet, med een Ledelse. Bevægelsen hed dengang »mouvement unifié de la resistance«. Bevægelsen har nu, da den opstiller som politisk Parti, beholdt sine Initialer, men forandret Betydningen af samme, saa de nu betyder »mouvement unifié de la renaissance«. Politisk set har det udpræget tværpolitisk Program og søger at samle Vælgere ved som Hovedpunkt paa sit Program at have Genfødselen af Frankrig, baade aandeligt og materielt, som Stormagt. En Politik, der er god Grobund for i Frankrig, da de fleste lider under og føler en Slags kollektiv Mindreværdsfølelse paa Grund af Frankrigs Fald i 1940, som mange endnu ikke har kunnet forstaa, var muligt.

Foruden M. U. R. opstiller M. L. N., »mouvement de liberation national«. M. L. N. blev oprindeligt dannet ved Sammenslutning af de tre store Modstandsgrupper »Combat«, »liberation sud« og »franc tireur«. Senere har andre sluttet op bag M. L. N., saaledes at det nu repræsenterer den største Sammenslutning af Modstandsbevægelsens forskellige Grupper, med ensartet politisk Optræden udadtil.

Af større Grupper, som er kommet til under Valgkampagnen, kan nævnes »Lorraine«, »france au combat« og »resistance«. Politisk set er M.L.N. nær tilknyttet den venstre Fløj og er for Tanken om Dannelsen af en stor demokratisk Blok. Af andre Punkter paa Partiprogrammet kan nævnes, at de er for en ny Forfatning, for et Etkammersystem og ønsker den udøvende og dømmende Magt lagt i Hænderne paa en Nationalforsamling, der udvælger Regeringschefen.

Endelig opstiller som Nummer tre af de rene Modstandspartier: F.N., »front national«. F.N. er en stærkt venstreorienteret Bevægelse, der arbejder intimt sam-

men med Kommunisterne. Der har været Tale om at slaa M.L.N. og F.N. sammen, men Forhandlingerne har været forgæves, hvad direkte Sammenslutning angaar, men et udvidet Samarbejde er kommet i Gang, bl. a. har M.L.N. og F.N. dannet fælles lokale Kommissariater i de fleste Kommuner og mange af Departementerne, der arbejder sammen med den lokale Styrelse i Udrensningssspørgsmaal etc.

Ved Kommunevalgene, der lige er afholdt, fordeltes Mandaterne procentvis som følger: Kommuniste: 10,9 pCt., S.F.I.O.: 26,2 pCt. M.L.R. + F.N.: 2,1 pCt. Socialiste indép.: 3,4 pCt., Republicaine sociale: 0,6 pCt. M.L.N.: 1,7 pCt. Radicaux socialistes: 20,7 pCt. Indép. de gauche: 1,3 pCt. M.R.P.: 7,4 pCt. Radicaux indép.: 3,9 pCt. Republicain de gauche: 5,1 pCt. U.R.D.: 9,9 pCt. Indép. de droite: 3,9 pCt. Conservateurs: 1,2 pCt. Diverse: 1,7 pCt.

Af disse Tal kan man nogenlunde beregne, hvor mange Pladser Modstandsbevægelsen har faaet, idet man kan gaa ud fra, at Kommunisterne og S.F.I.O. kun opstiller Folk, der enten selv var aktivt med i Modstandsbevægelsen, eller som sympatiserer med den. Foruden disse 2 Partier maa medregnes M.L.N., M.L.R., F.N., M.R.P. og U.R.D. Sammenlagt giver dette et Resultat paa 58,2 pCt. Dette er et Minimumstal, idet mange af de andre Partier har bestræbt sig paa en tilbundsgaaende Udrensning blandt deres Medlemmer, inden de opstillede Kandidater. Og saa er der endelig den Fordel, at det vilde være utænkeligt, at en Vichy-mand blev opstillet.

Sandsynligvis bliver Tallene ved det generelle Valg noget anderledes end de her fremførte Resultater fra Kommunevalgene, fordi man jo nu er kommet paa længere Afstand af Krigen, og der er ogsaa i Frankrig Bestræbelser i Gang for at faa Folk til at glemme. Paa den anden Side er der al mulig Grund til at tro, at Franskmændene glemmer denne Krig og dens Resultater mindre hurtigt end andre, bl. a. fordi de har været nærmere Udslettelsen end andre, hvad der alt andet lige, har været en Fordel.

Tendensen i Valget har imidlertid været tydelig at aflæse. Den har indtil nu været for Modstandsbevægelsen og for Demokratiet, idet Venstrepartierne og den venstreorienterede Del af Centrum har besat de 83,3 pCt. af Pladserne, medens Højrepartierne tog Resten paa 16,7 pCt.

Sammenligner man med Perioden 34—37, ser man, at Kommunisterne har haft en Fremgang fra 3,1—10,9 pCt. Socialdemokratiet en Fremgang fra 10—26,2 pCt., medens derimod Radicalsocialisterne er gaaet ned fra 30 til 20,7 pCt. og Konservative + den højreorienterede Del af Centrum ligeledes er gaaet ned fra 25 til 16,7 pCt.

UDENRIGS-KRONIK

Tysklands Undergang.

Netop hjemkommen fra en Rejse gennem det franske Okkupationsomraade i Sydtyskland holdt General de Gaulle forleden en Tale i Paris, hvor han ogsaa kom ind paa det tyske Problem.

»Jeg foretrækker,« sagde han, »ved Omtalen af *Das Reich* at anvende Stilen fra Eventyrene. Altsaa: Der var engang et stort Omraade, som man kaldte Tyskland. Preussen voksede frem med mægtige, krigerske Konger. Det førte til europæiske Kriser, og Frankrig var først til at lide under det. I Dag er Preussen forsvundet som Stat og som Magt. Forgæves leder vi efter et forenet Tyskland. Der er Tysklande og Tyskere, men Tyskland kan vi ikke finde.« Og senere i sin Tale hentydede de Gaulle til »den forsvundne Størrelse, der hed Tyskland«.

Tysklands Nederlag og øjeblikkelige Ruin er altsaa ikke blot noget forbigaaende, men ifølge General de Gaulle en Kendsgerning af historisk Varighed.

For nogle Aar siden, da Hitlers Magt var paa sit højeste, sagde den tjekkiske Præsident Dr. Benes, at man ikke burde laase sine Forestillinger fast ved et evigt krigersk og aggressivt Tyskland. Frankrig havde engang været det stadig truende Urocentrum i Europa — under Ludvig den Fjortende og senere under Napoleon, indtil Nationen efter Kejserens endelige Nederlag havde lært af Erfaringen og i det nittende Aarhundrede blev en enestaaende Inspirationskilde paa næsten alle Kulturlivets Omraader. Det samme kunde ske med Tyskland.

De to Profetier, de Gaulles og Benes', er ikke helt ensartede, men begge forudsiger de Tysklands definitive Endeligt som fredsforstyrrende Magt.

Heroverfor staar saa Borgmester Fledelius' Opfattelse af et »stort og dygtigt Tyskland« som snart rejser sig igen.

Det er af Betydning, at man i Danmark søger at danne sig en Opfattelse af Tysklands Fremtid, fordi den under alle Omstændigheder bliver afgørende for vor Nyorientering baade udenrigspolitisk, økonomisk og kulturelt.

For en rent øjeblikkelig Betragtning er man mest tilbøjelig til at holde med

de Gaulle. Siden Karthagos Ødelæggelse er ingen Stormagt blevet saa medtaget som Hitlers Tyskland. Den Trontale for tysk Styre, som udsendtes fra Potsdam, og efter hvilken det engelsk-amerikansk-russisk-franske Quadrumvirat administrerer Landet, maa, hvis den gennemføres efter sin Ordlyd, betyde den Løsning, Clemenceau antydede, da han erklærede, »at Fejlen var, at der var Tyve Millioner Tyskere for mange«. Clemenceau havde dog næppe troet det muligt at praktisere Tanken. Den kan ikke forekomme fremmed for de tidligere okkuperede Lande, hvis Presse med Notitsens Ligegyldighed konstaterer, at der i Vinterens Løb maa dø saa og saa mange Millioner Tyskere af Sult. Ifølge de seneste allierede Beretninger er Tyskland nu paa Vej fra det politiske Sammenbrud til økonomisk Kaos. Til Ruinbyerne indenfor det nuværende Tysklands Grænser strømmer i Øjeblikket de forjagede tyske Befolkninger fra Polen, Tjekkosllovakiet og Balkan. Det drejer sig ifølge General Eisenhower om ti Millioner Mennesker.

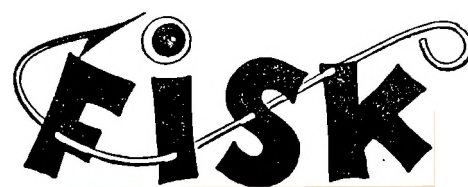
Det er ikke sundt at give sig af med Profetier for Evigheden, heller ikke mere beskedent med Tusindaarsriger. Men der er næppe meget forgjort ved at betragte Tyskland som ude af Billedet for en nogenlunde overskuelig Tid. Der er en himmelvid Forskel paa den Tilstand, Tyskland blev efterladt i i 1918, og den Tilstand, det befinder sig i i Dag.

Man har imidlertid Indtryk af, at der til Trods for Øjeblikkets almindelige Tyskerhad, ikke er Tegn paa nogen Ændring i det, man kan kalde den traditionelle udenrigspolitiske Tankegang her i Landet. Den arbejder med et Tyskland, der er »paa Benene« igen om tyve Aar eller noget i den Retning.

Det drejer sig her ikke om Ønsker. Ønsket om et aggressivt Tysklands definitive Endeligt er alles Ønske. Det er ikke umuligt, at det er opfyldt. Tysklands Ophør som Industrimagt, overhovedet dets økonomiske Forfald, har derimod Konsekvenser for Danmark, der kan blive omkalfatrende nok.

Det er paa det Punkt, man er bange for, at der arbejdes mere med Borgmester Fledelius' Arbejdshypotese end med General de Gaulles.

20.—10.—45. Erik Seidentaden.

Travlhed før Valget.

Rigsdagen er blevet opdelt i smaabitte omrejsende Enheder, der fra flagsmykkede Talerstole og omvendte Ølkasser forkynder Partiernes Slagord 27 Gange i Døgnet. Det kalder man Valgkamp. Ikke en Flække i Landet undgaar de politiske Handelsrejsende! Nu endelig, hvor Folketingsmændene fik travlt, kunde Lyntogene komme i Gang. I alle Byer hvirvler Plakater og Opraab om Kap med Efteraarets Løv, bliver traadt paa og fejes sammen i Rendestenen. Papiret er taalmodigt, men den Dag, vi gaar ind i Stemmeloaleet, kender Papiret ingen Taalmodighed. Det finder sig ikke i de uovervejede Kryds. De vil kunne mærkes i Samvittigheden lang Tid fremover. Den 30. om Aftenen vil Danmarks Samvittighed være nedlagt i Valgurner. Lad det være en anden end den, der brød op fra Folketinget den 7. Oktober.

Hvem ringer Klokkerne for?

Det krøb lidt ned ad Ryggen paa nogle af Medlemmerne, da den myndige og værdige Hans Rasmussen ved Rigsdagens Afslutning for sidste Gang ringede med Formandsklokker. De saa paa hinanden, som om de vilde sige: *Hvem ringer den for?*

Lad dem ikke blive i Tvivl om Svaret!

Næsten for ædelt.

Da Finansminister H. C. Hansen den 21. ds. talte ved den borgerlige Konfirmation, sagde han: »Løb aldrig efter dem, der skraaler højest og bruger de stærkeste Ord.«

Definition.

Typen paa den gode Dansker?

Det er hverken Sabotøren eller ham, der passivt fulgte Danmarks Kamp godt gemt bag Døren, endnu mindre ham, der stak i Nazis Sump til begge Øren.

Typen paa den gode Dansker kom til Verden forrige weekend som en grisk og graadig Værnemager — der er pure frikendt.

Isted-Løven.

Der skal paa »Politiken«s Redaktion herske oprigtig Sorg over, at det ikke lykkes at faa Isted-Løven opstillet i »Politiken«s Bøghal.

— Du skal se, det gaar ikke saa galt ved Valget i Danmark, som det gik i Norge!

Scene i Indenrigsministeriet

En Mand, der har siddet i Stutthof, er nægtet Optagelse paa Valglisten, fordi han har gjort Indsigelse for sent.

Hvad var det, De vilde? Naa, det er Dem, der nylig er vendt fra Udlandet hjem og er paa Valglisten slettet.

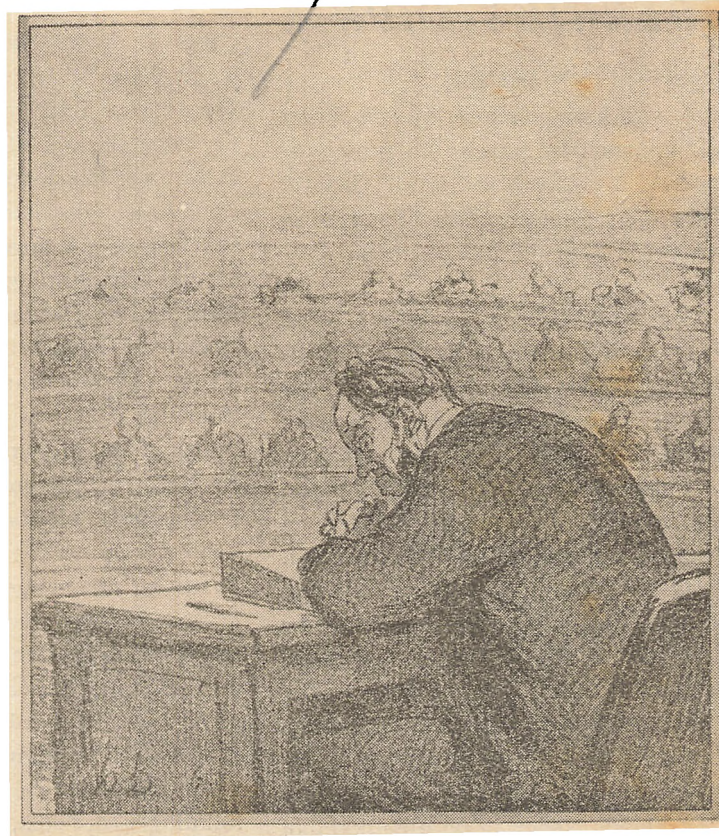
Jeg beklager meget, min gode Mand, men De er kommet for sent. Det kan man ikke saadan faa rettet.

Om De har siddet i Koncentration eller ej, saa er De dog en Person, der har været borte fra Landet.

Er man saa letsindig at rejse væk, saa risikerer man den Slags Smæk at miste sin Valgret blandt andet.

De maa ta' det roligt, Hr. Rasmussen, for saadan er Loven, om ogsaa den kan ærgre Dem ganske forbistret.

Og saa maa De være henrykt endda, at De slipper for Bøde for ikke at ha' meldt Afgang til Folkeregistret.

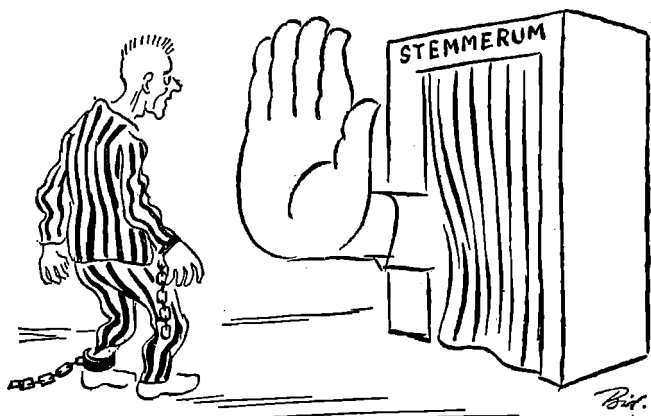
»Tænk, hvis jeg nu ikke bliver genvalgt —!?»

Bekymring før Valget

Ovenstaaende Tegning er ikke lavet med Henblik paa Valget i Danmark den 30. Oktober. Der er altsaa ingen Grund for nogen af de gamle Eftergivenhedspolitikere til at frygte en personlig Karikatur. Den forestiller altsaa hverken — naa, det vil føre for vidt at nævne alle de Politikere i den danske Rigsdag, som denne Tegning *ikke* forestiller! Det er en historisk Satire, som rammer — naa, det vil føre for vidt at nævne alle de Politikere i den danske Rigsdag, som denne Tegning *stadig* rammer!

Tegningen stammer fra 1869, og dens Ophavsmand er den berømte franske Kunstner *Henri Daumier*.

Spitfire.

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTION:

Elias Bredsdorff og Kate Fleron
(sidstnævnte ansvarlig overf. Presseloven)

Forretningsfører: *LRS. Niels Andersen*,
Ny Vestergade 13, København K.

Redaktion og Ekspedition:
Nørrevoldgade 11, København K.
Telefon Central 15.745

Trykt i Det Hoffensbergske Etablissement, Kbhva.

HOVEDLEDELSE:

C. A. Bodelsen,
Professor, Dr. phil.
Elias Bredsdorff,
Redaktør, cand. mag.
Chr. Christiansen,
Fagforeningsformd., Aarhus
Kate Fleron,
Redaktør
Mogens Fog,
Minister
Niels Foged,
Lektor, Odense
Børge Houmann,
Redaktør

Ingeborg Højl,
Vordingborg

K. V. Jensen,
Tændlæge, Tønder

Meldgaard Kristensen,
Overportør

Teit Kærn,
Reservekirurg, Dr. med.

Gelius Lund,
Rigsdagsstenogral

Aksel Milthers,
Docent

Ragnhild Morville,
Viborg

J. Christmas Møller,
Udenrigsminister

Arne Noe-Nygaard,
Professor, Dr. phil.

Chr. Ostenfeld,
Civilingeniør, Dr. techno.

Jørgen Poulsen,
Civilingeniør, Hillerød

Waldemar Sørensen,
Fuldmægtig, Horsens

Ejnar Thorsen,
Civilingeniør

Sven Tobiesen,
Papirhandler, Esbjerg

»Frit Danmark« udkommer ugentlig og koster 3,30 Kr. Kvartalet. Abonnement kan tegnes gennem Postvæsenet og de lokale Frit Danmark-Grupper eller direkte gennem Ekspeditionen, hvorefter Postopkrævning bliver udsendt. Løssalgpris: 30 Øre